

EGİTİMDE GÜNCEL BİR KONU: OKULLARDA REHBERLİK HİZMETLERİ

Yazan: Doç. Dr. Süleyman Çetin ÖZOĞLU

Demokratik bir toplumda bireyin optimum düzeyde gelişmesi, eğitim sürecinin sağlanması gereken en önemli ve en yüce bir üründür. Eğitim uygulamalarından, bireyin ulaşabileceği düzeye erişebilmesi için olanaklar hazırlaması ve bu çerçevede bireyin yeterliliklerini ve yetersizliklerini bilerek, bütünleşmiş bir toplum içinde bireyin alması gereken sorumluluğu ve rolleri kavramasına yardımcı olması beklenmektedir. Bununla beraber, eğitim uygulamalarında öğretimin temel kabul edildiği ortamda öğretimi yürüten öğretmenin bireyin yani öğrencinin optimum düzeyde öğrenmesi için gerekli bütün bilgilere ve becerilere sahip olmasının ve bunları öğrenciye aktarmasının olanak dışı olduğu bir gerçektir. Öyle ise, bireyin optimum düzeyde gelişmesi için eğitimin öğretim yoluyla yapabilecekleri veya yapabildikleri sınırlı olup, öğretimin yanı sıra diğer bazı etkinliklere de gerek doğmaktadır. Eğitim öğrenciyi yalnızca **öğretilen** olarak ele almama durumundadır. Eğitim, öğrenciyi **öğrenen** olarak ele alma ve uygulamalarını bu çerçevede geliştirme ve yürütme durumundadır.

Öğrenen bireyin kendisini tanıması temel şarttır. Bu tanıma işleminde **öğrenen** birey için eğitimde öğretim uygulamalarının etkinliğinin sınırlı kalışını okullardaki **Rehberlik Hizmetleri** ile önlemek olanağı vardır. **Rehberlik Hizmetleri** yoluyla **öğrenen** bireyin kendi benliğini tanıması, anlaması, kabul etmesi ve yeteneklerini optimum düzeyde kullanması, olgunlaşması ayrıca çevresinde geçirdiği öğrenme tecrübelerine dayanarak daha rasyonel ve bilinçli, daha uygun kararlar vermesi olanağı yaratılabilmektedir. **Rehberlik Hizmetleri** **öğrenen** bireyin neleri ne kadar öğrenmesinden çok nasıl öğrenmesi gerektiğini öğrenmesine ve buna ilişkin beceri, bilgi ve tavırları kazanmasına olanak sağlayan etkinliklerden oluşmaktadır.

Eğitimcilerin büyük bir çoğunluğuna göre, son yarım yüz yılın eğitim alanına getirdiği önemli yeniliklerden birisi, en etkin ve yaygın olanı, **Rehberlik** terimi ile tanınan hizmetlerin okullara gitmesi-

dir. Rehberlik öğrenen bireye ve onun gelişmesine yönelik bir takım psikolojik ve sosyolojik hizmetlerden oluşmaktadır. Okulda öğrencileri tanıma, anlama çabaları psikolojik ölçme araçlarının uygulanması, öğrencilere mediko-sosyal yardım sağlama, eğitsel, kişisel-duygusal ve meslekî rehberlik yapma eylemleri genellikle "Öğrenci Kişilik Hizmetleri" ifadesinde toplanmaktadır. Çağımızın belirgin özelliklerinden biri, gelişmekte olan kuşağa yetişkinler tarafından yapılan yardımların amacının, bireylerin birer bütün olarak gelişmelerini, mutlu ve topluma yararlı bir biçimde yetişmelerini sağlama olarak belirlenmesidir. Bu bakımdan, okuldaki eğitim ve öğretim uygulamalarının bu amaç çerçevesinde bireylerin birer bütün olarak gelişmelerine yönelmesi gerekmektedir. Bunun için de eski okulda öğretim ve yönetim olmak üzere birbirine yardımcı belli başlı iki işlev ve onların örgütlenmesi varken, yeni ve çağdaş okul düzeninde bu iki işlev ve örgüte **Rehberlik** adı altında bir üçüncü işlev ve örgüt eklenmiştir. **Rehberlik** okullarda öğretim ve ders etkinlikleri dışında kalan bir takım sistemli yollarla ve profesyonel elemanlarla öğrencilerin dengeli, gerçekçi, mutlu ve yaratıcı kişilikler geliştirmelerine, tüm olarak gelişmelerine, yardım etme amacını gütmektedir.

Dilimizde **Rehberlik** sözcüğüne eş anlamlı olarak kılavuzluk sözcüğünün bulunduğu ileri sürülmektedir. Acaba bu iki sözcük arasında fark yok mudur? Bu iki sözcük arasında kavramsal bir farklılık bulunmaktadır. Şöyle ki, kılavuzluk işini yapan kişi yani kılavuz, genel anlamda belirli bir işte becerili, bilgili, yetkili ve sorumlu bir kişi olmakta ve o belirli işi diğer birey veya bireyler için bizzat yerine getirmektedir. Yani, kılavuzluk genellikle sınırları, anlamı belli bir işi, bu işi yapamayacak durumda olan veya yapamayanlar için yapmak, yerine getirmek anlamını içermektedir. **Rehberlik** ise, bilimsel bir terim olarak eğitimde ve psikolojide, birey veya bireyler için belirli bir işi belirli bir beceriyle yapmak, onlar için yerine getirmek anlamından çok bireyi tanımak, onu kendisine tanıtmak ve genel olarak bireyin gelişmesine yardım etmek anlamını içermektedir. Bir diğer deyişle, **Rehberlik Hizmetleri** çerçevesinde birey için bireyin yerine bir iş yapmak söz konusu değildir. Bireyin sorununu onun yerine çözüvermek değil, onun sorununu kendisinin çözmesine yardımcı olmak esastır. Bunun içindir ki telkin, en iyi yolu belirleme, tecrübe aktarma, örnek olma, nasihat verme, otorite gibi davranma, birey için karar verme gibi işlemler ve metodlar **Rehberlik Hizmetlerinde** kullanılmamaktadır.

OKULLARDA REHBERLİĞİ GEREKLİ KILAN BELLİ BAŞLI NEDENLER

Rehberlik Hizmetleri okullara, öğretim işlevini yerine getiren öğretmenlerin yetersiz oluşundan dolayı girmemiştir. Öğretim iş-

lemlerinin daha başarılı olmasını sağlamak ve gelişen koşullara göre okulun etkinliğini arttırmak için **Rehberlik Hizmetlerine** gerek duyulmuştur.

Okullarda **Rehberlik Hizmetlerini** gerekli kılan bir çok faktör vardır. Bunlar ekonomik, sosyolojik ve psikolojik olarak gruplanabilir. Bazı psikologlara göre **Rehberlik** ve onun temel bir hizmeti olan psikolojik danışma, ekonomik nedenlerden, gereklerden doğmuş, demokrasi ve ilgili ideolojilerle beslenmiş, liselerde yaygın olarak uygulamaya girmiş ve psikoloji ile desteklenmiştir. **Rehberliği** gerekli kılan faktörlerin en önemlilerine ana hatları ile temas etmek faydalı olacaktır.

a. Çağımızda uygarlığın gittikçe artan bir hızla ilerlemesi, bu hızla ilerleyişin her alanda bireyin karşısına çıkardığı yeni icatlar, modern araçlar, görüşler bireyin yaşayışını çok etkilemekte ve değiştirmekte, karışık bir duruma sokmaktadır. Genel bir deyişle, teknolojik gelişme bireyin yaşamını zorlaştırmakta, birey için çevresindeki yerinin, hayatının ne biçime gireceğini kestirmek hemen hemen imkânsız olmaktadır. Birey kendini çoğu zaman çaresiz hissetmektedir. Bir diğer deyişle birey kendisini nasıl bir yaşama hazırlama durumunda olduğunu kestirememekte ve toplumda bir konuda yeterli yardımı sağlayamamaktadır.

b. Uygarlığın ilerlemesi ve teknik gelişmelerin bir sonucu olarak modern toplumda, sanayileşmiş toplumda, meslekler ve işler çok çeşitlenmektedir. Bilim ve teknikteki gelişme ve ilerleme toplumlarda hızla yeni mesleklerin oluşmasına yol açmaktadır. Topumlarda mesleklerin işlevleri ve önemleri değişmekte ve bu değişme kuşkusuz eğitim uygulamalarını zorlamaktadır. Meslekler ve işler açısından gözlenen bu değişmeler, eğitimi etkilemenin yanı sıra yetişmekte olanları ve onların kararlarını da büyük ölçüde yönlendirmektedir.

c. Sanayi ve teknoloji alanında gittikçe hızlanan gelişmelerin, diğer bir sonucu da, özellikle lise çağındaki gençler yönünden, genç ve yetişkin kuşaklar arasının açılması, bu kuşakların adeta birbirine karşıt iki kamp haline gelmiş olmasıdır. Hemen hemen bütün toplumlarda toplumsal değerlerin önemli bir sarsıntı geçirdiği bu devirde yetişmekte olanlar için henüz peşinde koşulacak değerler açık ve seçik olarak belirmemiştir. Bu durum gençler için bir sorun olup, dünyada bir çok eğitimci de bu sorun üzerinde önemle durmaktadır.

d. Ayrıca, sanayileşme ile birlikte demokratik fikirlerin, tavırların toplum bireyleri arasında yayılması da gençlerin toplumsal eylem ve davranışlarını etkilemektedir. Gerçi tarihin bütün devirle-

rinde gençlik ve problemleri vardı. Ancak çağımızda farklı olan, bugün gençlerin bu problemlerin daha çok bilincine varmaları ve problemlerini çözme, haklarını arama çabalarına girmiş olmalarıdır.

e. Bunlara ek olarak, eğitimin nicelik ve nitelik yönünden karşılaştığı problemler öğrencilere, gençlere rehberliği gerekli kılan başlı başına bir faktör olmaktadır. Örneğin memleketimizde hızla artan nüfus ve çocuk sayısına eşit eğitim imkânlarını sağlamak bir zorunluluktur. Devlet Plânlama Teşkilâtının bir raporuna göre bugün yurdumuzda öğrenim çağında çocukların yüzde 20'si okula gitme olanağından yoksundur. 1960'dan sonra özellikle gençlerin liseye akın etmeleri ve okuma istekleri sevindirici bir eğilimin belirtisidir. Fakat ekonomiye dayalı olarak eğitimimizdeki gelişmemizin bu artışı karşılayacak hızda olmaması ve eğitime ilişkin etkil ve gerekli tedbirlerin alınamaması orta ve yüksek öğretim örgütlerimizi güç durumda bırakmıştır. Alınan tedbirler, öğrenciyi bir bütün olarak tanıyarak, ilgi, yetenek ve istidatlarına yönelik olamadığından gençlerin sıkıntıları ve endişeleri artmakta ve bu, onları mutsuz kılmaktadır.

Diğer taraftan bir liseye kaydolmuş olan gençleri gerektiği gibi yetiştirip yetiştiremediğimize ve onları geleceğe hazırlayıp hazırlamadığımızı da bakmak gerekmektedir. Bu bize eğitimin kalite, (nitelik) konusunu açıklığa kavuşturmamıza yardım edecektir. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi Şûra bürosunun Eylül 1970'de yayımladığı "Eğitim Sisteminin Verimi ve Öğrencileri Hazırladığı Alanlar" adlı incelemedeki açıklamaya göre 1958-59 öğretim yılında ilkokula kayıt olan her 100 çocuktan, 49'u mezun olmuş ve bunlardan yalnız 20'si orta okula kayıt olmuştur. Orta okula kayıt olanlardan ancak 11'i mezun olmuş ve bunlardan 9'u liseye girmiştir. Bu 9 öğrenciden ancak 5'i liseyi bitirmiştir. Liseyi bitiren 5'in 4'ü yüksek öğrenime veya devlet memurluğuna girmiş 1'i iş hayatına atılmıştır. Bu durum kalkınmakta olan ve yetişmiş insan gücüne olan ihtiyacı gün geçtikçe büyüyen memleketimizde eğitim sisteminin verimini bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır. Aynı konuyu bir de sınıf geçme, akademik başarı açısından incelersek şu durumu görmekteyiz: Liselerimizde 1962-63 öğretim yılında başarı yüzde 62, 1969-70'de ise başarı ortalama olarak yüzde 68 olmaktadır. Yani üçte birden fazla lise öğrencisi başarısız olmakta ve sistem fiire veimaktadır.

Eğitimin niteliğini, kalitesini islg etmek, fireyi azaltmak, nice-lik yönünden de ferahlık yaratacaktır. Eğitimcilere göre, okullarda eğitim ve özellikle **Rehberlik Hizmetleri** iyi işler bir duruma girdiği

takdirde, okular öğrencileri eleyen değil, genç kuşağı harcamacı büyük bir fireye meydan vermeden, yetiştiren verimli kurumlar haline gelecektir. Sınıfta kalmadan doğan birikmenin azalması, okula girmek üzere sıra bekleyenlere yer açılmasını mümkün kılacak ve gençlerin toplumda kendilerine uygun yerler bulmalarına etki edecektir. Bütün gençleri aynı eğitim-öğretim kalıbından (programından) geçmeye zorlama yerine yeteneklerine göre eğitim almalarını hedef alan bir eğitim ve okul gençlerdeki mutluluğu bugünküne oranla arttıracaktır.

O halde **Rehberlik**, okulların verimini arttırmak, niteliğini düzeltmek, öğrencilerin kapasiteleri çerçevesinde gelişmelerine imkânlar açmak eğitim ve öğretim görevini hakkıyla yapmak gereksinmesinden doğmakta inkâr ve ihmal edilmez bir durum ortaya koymaktadır. Eğer lisede öğrencinin zihinsel (cognitive) olduğu kadar duygusal ve toplumsal gelişimi ile ilgileniyorsak ki, ilgilenilmesi lisenin amaçları arasında tesbit edilmiştir, öğrencinin kafasının eğitilmesi kadar sağlam ve dengeli bir kişilik kazanmasına da yer verilmesi gerekmektedir. Bunun için, kuşkusuz yalnız başına öğretim yetersizdir. Dengeli ve bir bütünlük içinde gelişime ulaşması için öğrencilere yönelik kişilik hizmetlerine, Rehberliğe ihtiyaç vardır ve bunu sağlamak şarttır.

Okullarda, özellikle liselerde öğrenciler yönünden önemini ve gerekliliğini belirtmeğe çalıştığımız Rehberliğin ne olduğu, ne olmadığı hususuna değinmek gereği açıktır. Literatürde Rehberliğin farklı tanımlarına ve eğitim ile ilişkisinin farklı yorumlarına rastlamak mümkündür. Rehberlik yukarıda belirtildiği gibi, öğrenciye nasihat etmek, çeşitli durumlarda ne yapması gerektiğine ait tavsiyelerde bulunmak, öğrenci tarafını tutarak onlara ağabeylik ahbablık yapmak değildir. Rehberlik yetiştirici öğretim, hazırlayıcı kurs faaliyeti de değildir. Gençleri **kontrol** etmek ise hiç bir anlamda rehberlik değildir. Rehberlik gençleri psikolojik, sosyolojik ve biyolojik boyutlarda sistematik olarak tanımak, anlamak, onları kendilerine tanıtmak işlemlerini içerir. Rehberlik, öğrencilerin kişiliklerini anlamalarına, kabul etmelerine, daha gerçekçi bir görüşle benlik kavramı geliştirmelerine yardım sağlayan hizmetlerin tümüdür.

Psikologların ve eğitimcilerin önemle belirttikleri gibi **Rehberlik Hizmetleri** belli başlı işlevleriyle öğrencinin "BEN KİMİM?" "NE OLMAK İSTİYORUM?", "NE OLMALIYIM?", "YETERLİ VE YETERSİZ TARAFLARIM NEDİR?", "BAŞKALARIYLA NASIL BİR İLİŞKİ KURUYORUM VEYA KURMALIYIM?" "İÇİNDE YAŞADIĞIM ÇEVREDE BUGÜNKÜ YERİM NEDİR? GELECEKTE YERİM NE OLABI-

LECEKTİR?" gibi sorularına gerçekçi, isabetli cevaplar vermesine yardımcı olmaktadır. Öğrencinin, bu sorularına vereceği cevapların isabeti, benliği ile çevresi arasındaki etkileşimin ve dengenin ahenliğini belirleyecek, onun sağlıklı bir benlik kavramı geliştirebilmesine, etkili ve mutlu bir kişi olmasına imkân sağlayacaktır.

Belirtilen soruların ve bunlara öğrenci tarafından verilecek cevapların, öğrencinin yaşamında ve gelişmesinde en önemli ve kritik dönem olan ergenlik, yani lise öğrenimi yıllarındaki önemi hayati olmaktadır. Bireylerin büyüme ve gelişmelerindeki dönemlerden biri olarak belirlenen Ergenlik dönemi (Adolescence) biyolojik, sosyolojik ve psikolojik olarak ele alınmaktadır. Bu devre **biyolojik** olarak bütün insanlar için aynıdır. **Sosyolojik** olarak bu devre, çocukluk rollerinden yetişkinlik rollerine geçiştir. Bu geçişte genç, öğretim kuruluşlarının, ailesinin ve akranlarının yardımı ve sınama yanılma yolu ile yetişkinlere ait rolleri yavaş yavaş öğrenir. Bu öğrenme toplumsallaşma ile belirlenir. **Psikolojik** olarak ise, bu devre gencin bir benlik kazanma devresidir. Genç bu devrede başkalarının kendisini bağımsız bir yetişkin olarak algılayacakları bir noktada, kişisel, meslekî, cinsel ve ideolojik sorumluluklarını toplama ve daraltmaya yani belirginleştirmeye başlar. Bu devrede psikolojik ve sosyolojik gereksinmelerini doyurma çabası içinde olan gence yardım gerekir. Bu yardım onu kabul etmek, tanımak ile başlama durumundadır.

Ergenlik dönemindeki gençlerin yerine getirmek, yapmak zorunda oldukları "gelişim görevleri" vardır. Bu gelişim görevlerini, başkalarının yardımlarıyla gençlerin kendilerinin yerine getirmeleri zorunluluğu onların gelişimleri yönünden kaçınılmaz bir gerçektir. Bu "gelişim görevleri" nin belli başlıları şunlardır:

1. Gencin sevilme, sevme ve sevgisini başkalarıyla paylaşmasını öğrenme görevi vardır.

2. Gencin, büyüme süreci boyunca uygun bir bağımsızlık - bağımlılık tarzı geliştirmesini öğrenme görevi vardır. Bu görevle beraber değişen gruplara katılmayı, bu gruplardaki rolleri ve kendi rolünü veya rollerini öğrenmesi gerekmektedir.

3. Genç büyüyüp gelişmekte olan fizikî yapısındaki değişiklikleri kabul etmesini, bu değişikliklere uyum sağlamasını ve değişen fizikî yapının gereklerine uygun bir fizikî kontrolün sağlanmasını öğrenmek zorundadır.

4. Genç, yakın çevre ve dünyasını keşfedip gelişmesi ve gereksinimleri çerçevesinde kabul edilebilir biçimde kontrol etmesini öğrenmek zorundadır.

Ergenlik dönemindeki öğrencilerin bu görevleri yerine getirmeye çalıştıkları ve yardıma gereksinme duydukları problemler, onları mutsuz kılan en önemli koşullar **Rehberlik** açısından büyük önem taşımaktadır. Bu koşulları bilmek, anlamak gençleri daha iyi anlamaya, davranışlarının sebeplerini görerek onlara yardımcı olmaya imkân sağlayacaktır.

ÖĞRENCİLERİN REHBERLİK HİZMETLERİNE GEREK DUYDUKLARI BELLİ BAŞLI SORUN ALANLARI

Okullarda öğrencilerin **Rehberlik Hizmetlerine** gerek duydukları sorunlarını, problemlerini belli başlı alanlarda toplamak olanağı vardır .Bu sorun ve problemleri birer "âraz" veya "hastalık" olarak değil günlük yaşamda karşılaşılan sıkıntılar huzursuzluklar ve bazı uyumsuzluklar olarak ele almak ve bu anlayış içinde Rehberlik uygulamalarına girişmek gerekmektedir. **Rehberlik Hizmetlerini** okullarda psikiyatrik uygulama ve tedavi sağlayan hizmetler olarak düşünmemek gerekir.

Liselerimizdeki öğrencilerin **Rehberlik Hizmetlerini** gerekli kılan sorun ve problemlerini, bu konuda yapılmış olan araştırmalardan ikisinin bulgularını özetleyerek belirlemek yararlı olur. Baymur (1961-1971), Lise ve dengi okul öğrencilerinin üzüntülerini kendi görüş açılarından ele almış ve bunları altı problem alanında toplamıştır. Bu problem alanları okul, gelecek, ev ve aile, toplumsal ilişkiler, iç hayat, sağlık olmuştur. Araştırmanın en çarpıcı bulgusu öğrencilerin kendilerini çok problemlili hissetmeleridir. Bu araştırmanın bulgularını Amerika Birleşik Devletlerinde aynı yaştaki öğrenciler üzerinde yapılmış olan benzer bir araştırmanın bulgularıyla karşılaştıran araştırmacı şu sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmada ele alınmış olan öğrencilerimizin Amerikan akranlarına kıyasla kendilerini iki kat daha problemlili buldukları saptanmıştır. Gerek öğrencilerimizi, gerekse Amerikalı akranlarını rahatsız eden problemlerin alanlarının birbirlerine olan oranları arasındaki paralellik dikkati çekmektedir. Örneğin geleceğe ait problemler, öteki alanlara göre her iki grubu da daha çok kaygılandırmaktadır. Ev-aile hayatı ile ilgili problemler ise her iki grubu da daha az üzmetmektedir. Keza sağlık problemleri için de aynı şeyi söylemek mümkün olmaktadır. Ancak okul problemleri öğrencilerimizi Amerikan akranlarına nazaran daha fazla üzmetmektedir. Aynı şekilde benlik ve iç hayatla ilgili problemlerin gençlerimizi daha fazla üzdüğü gözlenmektedir. Okullarımızın görevi gençleri hayata hazırlamak olmasına rağmen, öğrencilere göre, okul kendisi başlı başına bir problem ve huzursuzluk kaynağı olmaktadır. Araştırmada kullanılan envantere göre öğrencilerin okul ile ilgili huzursuzluklarında en

çok belirttikleri husus öğrencilerin öğretmenlerle olan ilişkilerine aittir. Ortalama olarak bu husus öğrencilerin %56-86'sı tarafından işaretlenmiştir. Amerika'daki araştırmada ise bu %4-28'dir. Araştırmacıya göre lise ve dengi okul öğrencilerinin ileri sürdüğü problemlerin yarısı okulda rehberlik hizmetlerine ve ders, öğretim dışı faaliyetlere olan özlem ve gereksinmeyi belirtmektedir. Liselerde araştırma yapmış olan diğer eğitimcilerimizin de araştırmalarının bulguları ve yorumları bu görüşü desteklemektedir (Özoğlu, 1977, Uysal, 1970).

Baymur'un (1961) çalışmasında lise ve dengi okul öğrencilerinin problemlerine ilişkin bulguların ortaya koyduğu durumda şu hususlar belirmektedir: Okulla ve gelecekle ilgili problemlerden sonra gençler en çok kendilerinden ve iç hayatlarının huzursuz olularından şikâyet etmektedirler. Öğrencilerde suçluluk duygusunun, eksiklik kaygısının pek yaygın olduğu; onların akıl sağlıklarının bozulmasına yol açabilecek bir takım kaygılar içinde buldukları dikkati çekmektedir. Örneğin öğrencilerin %78'i hata yapmaktan korktuklarını, %71'i çok zaman yaptıklarına pişman olduklarını, %69'u yeteri kadar girişkin olmadıklarını, %65'i başarısızlıktan ve küçük düşmekten korktuklarını, %66'i sinirli olduklarını, çok heyecanlandıklarını ve kendilerini talihsiz hissettiklerini, %58'i hayatta desteklenmek ihtiyacını duyduklarını, %55'i sıkı disipline, tenkit edilmeğe tahammül edemediklerini belirtmişlerdir. Yine bu araştırmada, erkek öğrencilerin kızlardan, küçük şehirde yaşayanların büyük şehirde oturanlardan daha problemliler oldukları, ve problemliler öğrenci oranlarının IX. sınıflarda XI. sınıflara kıyasla daha yüksek olduğu tesbit edilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı Test ve Araştırma Bürosunca 1960'larda yapılan incelemelerin sonuçlarına göre, liselerimizdeki öğrencileri üzen, rahatsız eden ve onların akademik başarılarını ve genel olarak gelişmelerini engelleyen hususları şöyle özetleyebiliriz: Öğrenciler zihinsel yeteneklerinin derecesini öğrenmek istediklerini, sınavlarda ve derse kalktıkları zaman çok heyecanlandıklarını, sınıfta konuşmadıklarını ve konuşmalara katılmadıklarını, çalışıp başarısız olmaktan korktuklarını, sınavlara nasıl hazırlanacaklarını bilmediklerini, okulda spor, müzik ve resim gibi çalışmalara pek az fırsat bulabildiklerini, okuldaki disiplin sert olduğunu belirtmektedirler. Gelecek ile ilgili kaygıların bir çoğunun arzu duyulan okula gitmemek, parasızlıktan ve sınav engellerini aşamamak yüzünden yüksek öğretime devam edememek hususlarına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bu konudaki kaygının günümüzde gençler arasında daha da yayılmış olduğunu gözlemek zor değildir.

BUGÜN OKULLARIMIZDAKI REHBERLİK HİZMETLERİNİN GENEL GÖRÜNÜŞÜ

Durum ve gereksinme bu olduğuna göre okullarımızda, özellikle liselerimizde **Rehberlik Hizmetleri** ne durumdadır ve sorunları nelerdir konusuna değinmek gereği ortaya çıkmaktadır. Memleketimizde **Rehberlik Hizmetleri** ile ilgili çalışmaların eğitim sistemimize 1950 başlarında girmiş olmasına rağmen, liselerimizde rehberlik servislerinin bir sistem çerçevesinde kurulması çalışmalarına 1970'de başlanmış olduğu görülmektedir. Eğitimimizde yenileştirme çalışmalarında bir aşama olarak değerlendirilen Eylül 1970'deki VIII. Millî Eğitim Şûrası çalışmalarının tesbit ettiği ilkeler ve aldığı kararlar Millî Eğitim Bakanlığınca 1970'den itibaren uygulanmaya veya denenmeye başlanmıştır. Bu denemelerden bir tanesi de liselerimizde **Rehberlik Servisleri** faaliyetlerini kapsamaktadır. **Rehberlik Servislerini** denemek üzere tesbit edilen liselerde bu servislerin Rehberlikte ihtisas yapmış veya hizmetiçi kurslarda kendini yetiştirmiş **Rehber Öğretmenlerin** yönetiminde çalışmaları öngörülmüştür. Bu servislerin liselerin eğitim ve yönetim hizmetleri ile bütünleştirilmesinde büyük güçlüklerle karşılaşılma olduğu ilgililerce belirtilmektedir. Güçlüklerin kaynaklarını şöyle gruplamak olasıdır: Gelişmiş bir **Rehberlik** anlayışının olmayışı, iyi yetişmiş profesyonel elemanın azlığı ve bunların okul içindeki statülerinin belirlenmemiş olması, **Rehberlik** çalışmaları için gerekli psikolojik ölçme araçların bulunmaması, liselerdeki sınıfların çok kalabalık olması ve öğrencilerin okul hayatının çoğu zaman yarım gün olup bu sürenin de yalnız sınıfta ders faaliyetlerine ayrılma mecburiyeti.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu lise öğretimine yeni bir biçim ve işleyiş vermekte ve lisenin fonksiyonlarından biri olarak öğrencilerin ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamasını belirlemektedir. Yine bu kanun tarafından ortaöğretim çeşitli programlar uygulayan liseler olarak tesbit edilmektedir. Böylelikle, bu kanun eğitim sistemimizde ve uygulamalarında ilk defa öğretim ve yönetim hizmetlerinin yanı sıra **Rehberlik Hizmetlerini**, öğrencileri tanımayı anlamayı ve yöneltmeyi hüküm olarak ortaya koymaktadır. Öğrencileri tanıma ve yöneltme, liselerde öğretmen ve yöneticilerin yanı sıra **Rehberlik** elemanlarını, rehberlik faaliyetlerini, öğrencileri sistematik olarak bütün yönleri ile ve psikolojik ölçme araçlarıyla devamlı olarak değerlendirip izlemeyi gerekli kılmaktadır.

Okullarımızda Rehberlik Hizmetlerinin gerekli olduğu konusunda ileri sürülebilecek itiraz ve eleştiriler bireye, öğrenciye yönelik

eğitim anlayışı ve uygulaması çerçevesinde bilimsel bir temelden yoksun kalacaktır. Bununla beraber okullarımızda **Rehberlik Hizmetlerinin**, bugün okullarımızda karşılaştığımız öğrenci ve genel olarak eğitim ve öğretimin sorunlarına hemen cevap vererek, sorunları çözeceğini beklemek de bilimsel bir yaklaşım olmayacaktır. Nasıl ki eğitim de yönetim ve disiplin ile öğretim uygulamaları bütün sorunları çözememekte ise Rehberlik Hizmetleri de bütün sorunları çözemeyecektir. Rehberlik Hizmetleri okullarımızda yer aldığı zaman sorunlara bakış ve yaklaşmanın değişeceğini, öğrenciye **öğrenen** olarak bakılacağını ve eğitim uygulamalarının gerçekçi bir biçimde öğrencilerin gereksinmelerine yöneltilerek **öğrenenin** ve dolayısıyla toplumun gelişmesi amacına ulaşılacağını söylemek olanağı vardır. IX. Millî Eğitim şûrasından sonra okullarımızda başlatılmış olan "sınıf öğretmenliği" uygulamalarını **Rehberlik Hizmetlerinin** tümü olarak ele almamak ve değerlendirmemek kaydıyla, bu uygulamaları okullarımıza **Rehberlik** anlayışının girmesine yardımcı başlangıç uygulamaları olarak görmek yararlı olabilir. Ancak bu başlangıç uygulamalarını zaman kaybetmeden, okullarımızda başlatılması gereken **Rehberlik Hizmetleri** içinde ele alarak yürütmek kaçınılmaz bir durumdur.

K A Y N A K Ç A

- Baymur, Feriha, **Lise ve Dengli Okullara Devam Eden Öğrencilerin Problemleri**, M.E.B. Talim ve Terbiye Dairesi, Test ve Araştırma Bürosu, Ankara, 1961.
- Baymur, Feriha. **Okullarımızda Önemli Bir Sorun: Rehberlik**, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1971.
- Özoğlu, Süleyman Ç., **Eğitimde Rehberlik I (Yaklaşım ve İlkeler)**, A Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 12, Ankara, 1970.